

87/1230 12612

БЕЛАРУСЬ

ШТАДЗЕННАЯ ПОЛІТЫЧНА-ЭКОНАМІЧНАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ГАЗЭТА.

№ 41 (68).

Менск, Серада 10 сьнежня 1919 г.

№ 41 (68).

Ці магчыма будзе фэдэраваць з Расіяй.

Нашы адносіны да гэтай ці іншай політычнай злучнасьці з Расіяй (разумеюцца з Велікаросіяй) адначасна і ў нашай газэце не адзіны раз. Дзеся гэтага вельмі цікава азнаёміцца з тым, як глядзяць на гэтую справу іншыя народы, зацікаўленыя гэтай справай нараўне з намі.

Вось перад намі украінская брашура*) у расійскай мове, напісаная для выдання ў фінскай мове дзеля азнаёмленьня Фінляндыі з украінскім пытаньнем. Адначасна яна выдрукавана і парасійску з гэтай жа самай мэтай.

У гэтай брашуры мы чытаем, што расійскія політычныя дзеячы добра разумеюць, што фэдэрацыі народаў у Расіі быць ня можа, бо характар народу расійскага дапускае магчымасьць толькі двух форм дзяржаўнага справаваньня: альбо бальшавіцкая анархія, альбо абсалютная монархія. Расійскі народ зусім ня мае інстытуту дзяржаўнасьці. Каб упэўніцца ў гэтым, досыць будзе даведацца хоць-бы ў адну велікарускую вёску. Што мы там угледзім? Кучу шэрых бярвенчатых хат, вельмі напамінаючых кучу гною. Другом нікога драўца, ні кустыка зеляні, ніякой гаспадарнасьці. Жывеца худая, абалраная, цэлае лето і зіму стаіць яна на дварэ пад раскіданай павеццаю. Гразь на дварэ, каля хаты, нявымоўная. Будаваць дзяржаву можа толькі той, хто умеў пабудоваць сваю ўласную гаспадарку. „Вь маломъ былъ еси вѣренъ, надъ многимъ ты поставлю“. Бязлад у малом заусюды выкіча за сабою бязладзьдзе і ў вялікім. Расія дзеле таго і была абсалютнай монархіяй, што нічым іншым яна і быць не магла. І, добра ведаючы гэта, расійскія політычныя кругі стараюцца упэўніць Антанту, што ў Расіі магчыма некая фэдэрацыя і што там можна будзе склікаць некі усерасійскі Устаноўчы сойм і напісаць некую канстытуцыю. Ясна для кожнага, што яны граюць нехарошую ролю дробных машэнікаў, якія рахуюць на тым, што заграўніца ня ведае іх жыцця, зрабіць свой гешэфт.

Антанта верыць і можа верыць сваім расійскім інформатарам толькі да таго момэнту, покі навац, на месцы, не азнаёміцца з сапраўдным станам рэч у Расіі. Тагды яна адразу зразумее, што яе хочучь прымусіць вымаць з агню каштаны чорт ведае для каго і для якой мэты. Калі-б нават Антана, прагнаўшы з Расіі бальшавікоў, і прымусіла тые ці іншыя народы на політычную злучнасьць з Расіяй, то для захаваньня гэтай злучнасьці прыйшлося-б ей трымаць у Велікаросіі свае войскі. Але як толькі яе войско пакіне расійскую землю, то народы зноў паўстануць і скінуць з сябе прымусам навізаную.

імі політычную злучнасьць з Велікаросіяй.

Сапраўдная фэдэрацыя з Расіяй будзе мажліва толькі тагды, калі расійскі бальшавізм, бяз жаднай прынуці збоку, сам сябе ізжыве і, давеўшы расійскі народ да поўнага разлажэньня, утворыць, скажам гэтак, гной для разьвіцця ў гэтым народзе пачатку дзяржаўнага разуменьня; калі само жыццё становіцца пракае расійскую інтэлігенцыю і квазі-інтэлігенцыю ў тым, што на панаваньне над рабамі ня можа быць ніякіх надзей; калі гэтая інтэлігенцыя перастане лічыць сябе *усерасійскай*, а зробіцца *велікарускай* і будзе тварыць не камічныя „усерасійскія“ урады, якія растуць цяпер усюды, як тые грыбы пасьле дажджу, а свой уласны, велікарускі ўрад, якія займецца адбудаваць долі свайго ўласнага велікарускага народу. І толькі тагды, як велікарускі народ усвядоміць сябе нацыянальна і адбудзе сабе новае нацыянальнае велікарускае жыццё і утворыць чыста велікарускую дзяржаву, — толькі тагды ён атрымае магчымасьць шукаць сабе саязнікаў і прыцягваць сярод іншых суседніх народаў.

Такой Расіі можна будзе сьмеяцца працягнуць брацкую руку. Але ці ня будуць гэтыя мары аб такой Расіі нічым іншым, як *ria desideria*?

Так глядзяць на Расію іншыя народы, якія жылі пад яе абладаў разам з намі, а цяпер толькі мяжуюць з ёю. І трудна зразумець, як можа нацыянальна сьведомы чалавек паднімаць цяпер пытаньне аб політычнай злучнасьці з Расіяй, калі яе яшчэ няма і калі велікарускі народ не працнуўся яшчэ нацыянальна. Гэта могуць гаварыць толькі тые людзі, якіх саўсім не абходзіць культурна-нацыянальная і дзяржаўная справа свайго народу; аб гэтым могуць гаварыць цяпер толькі тые політычныя дзеячы, якія ў душы не спачываюць гэтай справе, катораю прыкрываюцца хіба толькі дзеле таго, каб шкодзіць вызьваленню свайго народу, выдучы праціўную працу ў сярэдзіне. Гэта павінны зразумець усе беларускія дзеячы, калі яны любяць сваю Бацькаўшчыну і шчыра аддаюць справе дзяржаўнага будаўніцтва і культурна-нацыянальнага росквіту свайго народу.

Спадзявацца на тое, што Расія хутка нацыянальна усвядоміць сябе, няма ніякай надзеі, а так сама гадаваць сярод велікарускага грамадзянства нацыянальную сьведомасьць у нас няма часу. Можна толькі быць пэўным у тым, што з часам нацыянальная сьведомасьць у велікарусаў прабудзіцца, а тагды можна будзе распачаць і гаворку.

А покі што... покі што ў Расіі няма людзей, з якімі можна было-б гаварыць.

ГОД ВЫДАНЬНЯ I.
Падпіска на 1 ж-ч з перасыл. 15 р. без перас. 12 р.
АБВЕСТКІ: на 4-й старонцы прымяюцца на усіх мовах па 2 мк. за радок пэтыту.
Газэта выходзіць штодня, апроч дзён пасьлесвяточных.
Рэдакцыя і Кантора: Менск, Міцкевічава вул., Беларускі Дом (б. Юбілейны).
Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчыняе на ад 9 да 2 гадз. і ад 5 да 7 гадз.
Рукапісы павінны быць чытальна напісаны.
Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі.
Рукапісы назад не выдаюцца.
ЦАНА 1 МАРК.

Чаму мы проціў плебісцыту на Беларусі?

Вольно народжэ вельмі цяжка ведаць, асабліва гэта ў нас, на Беларусі, дзе народ яшчэ мала сьведомы, у нацыянальным кірунку.

Мы бачылі, што панаваньні эс-эраў, а Керэнскім на чале, наш народ стаў аэ-эраў, бо эс-эры павялі шырокую агітацыю і давалі прыгожыя абяцанні народу, — забірай землю дарма.

Але вось прыйшлі бальшавікі, і спачатку далі яшчэ лепшыя абяцанкі, раскідвалі ў чалавеку зьвера, а пасля пачалі выстрэльваць лепшых людзей; усе небальшавіцкае прыціхло, і была поўная ілюзія, што усе спагадаюць бальшавікоў.

Польскія войскі па загаду Антанты і на яе грошы вызвалілі нас ад страпэўнага чырвонага тэрору. Здалося-б, што тут павінен быў бы запанаваць беларускі ўрад, які ўцёк ад бальшавікоў.

Аднак, паліякі ўтварылі тут свой ўрад, і каб назаўсёды далучыць Беларусь да Польшчы, зрабіць з яе сваю провінцыю, Польскі Соём ухваліў зрабіць праз 90 дзён плебісцыт на Беларусі каб запытацца, ці хоча тутэйшы народ далучыцца да Польшчы. Мы проціў гэтага плебісцыту, бо гэта будзе новая фальсіфікацыя волі народу і вось чаму:

1) Плебісцыт будзе рабіцца зацікаўленым у яго выніку польскім урадам на Беларусі, ня маючым у сваім складзе зусім беларусаў.

2) Польская ўлада будзе апірацца на сваю ваенную сілу і на многалічную жандармэрыю. А наставіўшы ражон і шырока адчыніўшы ў адзін бок турмы, можна прымусіць чалавека ськазаць тое, што табе трэба.

3) У той час, калі розныя „стражы крэсавыя“, маючыя вялікія грошы, вялі агітацыю сярод беларусаў за прыллу чэсьці да Польшчы, у гэты самы час усе беларускія агітатары незалежнасьці Беларусі былі пасаджаныя патурмах. І нават яны былі выпушчаны і ім далі магчымасьць вясьці вольную агітацыю то 90 дзён ужо мала, каб падняць сьвя, домасьць беларускага народу.

4) Яшчэ вялікі ўплыў маюць тут расійскае чынавенство і настаўніцтва, выхаванае ў русіфікатарскіх сямінарыях і асабліва інстытутах.

5) Праз школу мы так сама не маглі ўплываць на народ, бо ўсе беларускія школы былі зачынены, а адчыненне новых сыстэматычна пераацкаджаецца.

6) Шмат весак у нас зьнішчана (пры фронце), народ жабуе, і за абяцанку гаспадарчай дапамогі будзе галасаваць за таго, хто гэта абяцанку дасць.

7) Усякая окупацыя, і польская так сама, звязана з няўхільнымі надужыццямі і зьдзекамі над народам. І гэтыя надужыцці і зьдэкі могуць кінуць часьць нашага народу зусім у другі бок, у непажаданьне для нас абоймы.

Дзеле таго, што фактычна беларускіх войск яшчэ няма, мы лічылі-б плебісцыт магчымым у цяперашні момант пры такіх варунках: 1) калі-б тут стаялі незайнтарасаваныя войскі другіх дзяржаў; 2) калі-б Беларусь была пакрыта густою сеткаю беларускіх школ; 3) калі-б увесь час вялася шырокая нацыянальная беларуская агітацыя і 4) калі-б беларускі ўрад зьяўляўся фактычным абаронцам свайго народу. А як нічога гэтага няма, то і плебісцыт цяпер непатрэбны.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 6—XII.

Літоўска-Беларускі фронт.

На усім фронце, ня лічучы дробных спатычак, асаблівых бітваў ня было.

Валынскі фронт.

Спакойна.

Час. нам. Начальн. Гэн. Штабу, палкоўнік ГАЛЛЕР.

Новы ўрад у Польшчы.

ВАРШАВА, 6-XII. Прэм'ер Падэрэўскі падаў у адстаўку. Пасьля гэтага маршалак Сойму быў у п. Пілсудзкага, якому далажыў, што большасьць Сойму стаіць за тое, каб Падэрэўскі астаўся на чале ўраду. У зьвязку з гэтым Пілсудзкі зьварнуўся да Падэрэўскага з пісьмом, каб ён узяў назад сваю просьбу аб адстаўцы. Кажуць, што Падэрэўскі прыступіць да састаўленьня навага ўраду.

Найвышэйшая рада і усходніе граніцы Польшчы.

Венскае „Кор.-бюро“ паведамляе з Парыжу ад 2 г. м.: Найвышэйшая рада займалася ўзною справай усходніх граніц Польшчы. Як чуваць, Польшчы будзе паверана адміністрацыя над абшарамі, якія знаходзяцца на захад ад раней вызначанай дэмаркацыйнай лініі, якая вось лінія не парываецца з лініяй, абсаджанай цяпер польскімі войскамі на бальшавіцкім фронце.

Вокруг Белаастоцкі аддадзены Польшчы.

„Кур. Рог.“ паведамляе: „Найвышэйшая рада прызнала Польшчы Белаастоцкі округ. Паўдзенная граніца пройдзе па рацэ Бугу, паўночна-усходняя ў Сувальскім павеце па вайскавай дэмаркацыйнай лініі.“

Выступленьне Антанты проці Нямеччыны.

ПАРЫЖ, 6-XII. Антанта паставіла прыняць энэргічныя меры проці Нямеччыны. У зьвязку з гэтым абразаваны спецыяльны ваенны камітэт на чале з маршалам Фошам. Камітэт ужо прыняў адпаведныя ваенныя меры.

*) „Украінскі воепроез, Росіян і Антанту“ К. Вышэвіча.

3 газет.

Беларуская справа і жыды.

Менская жыдоўская газета „Фарн-Фолк“, у стацыі „Палітычны момэнт на зьездзе жыдоўскіх абшчынаў“ піша:

„Ведама, што эканоміка і палітыка звязаны паміж сабой. Дзеля гэтага, зусім зразумела, што будучы краевы зьезд абшчынаў, апрача эканамічных і культурных пытанняў будзе мець перад сабой і рад палітычных пытанняў, аб якіх ен будзе змушаны прыняць пэўныя пастановы, дапасаваныя да жыццёвых патрабаў жыдоўскага насельніцтва краіны“.

Якіе-ж гэтыя палітычныя заданьні зьездзе.

„Жыдоўская абшчынная арганізацыя ня можа задаволіцца сваімі ўнутранымі заданьнямі і павінна канцэнтравалі ў сваіх руках так званую жыдоўскую палітыку, т. е. выступаць перадакружаючым сьветам як цэлы арганізм, гаварыць і рабіць ад яго імені, вызначаць палажэньне жыдоў сярод акружаючых народаў, вышуківаць шляхі для стварэньня жыдоўскаму насельніцтву такіх палітычных і нацыянальна-праўных варунакаў, якія забяспечылі-бы яму зусім свабоднае і аўтаномнае разьвіцьцё“.

„Краевы зьезд абшчынаў, такі ці іншай павінен будзе разглядаць на палітычную канструкцыю Беларускага краю, гэта будзе вельмі патрэбным, бо доля і будучыня жыдоўства ў Беларусі ў большай частцы залежыць ад доли і будучыні гэтай краіны. Раней ці пазьней жыдоўства павінна будзе даць адказ, як яно адносіцца к палітычнаму устрою краіны і к федэратыўнай зьвязі паміж дзяржавамі. Яно павінна будзе даць адказ, якая палітычная структура Беларусі ўнутры краіны і якія фэдэратыўныя ці іншыя коаліцыі з ініцыятыўна і з ініцыятыўна Беларусі больш адпавядае націм жыдоўскім інтарэсам і могуць абеспечыць нашаму матэрыяльнаму і моральнаму станавішчу, спакойнае і свабоднае разьвіцьцё жыдоўскага насельніцтва ў краіне. Дзеля гэтага і патрэба, каб зьезд абшчынаў запрагнуў і гэтыя пытаньні, якія павінны быць скіраваны, маючы пры гэтым на адважку на тым, ініцыятыўна жыдоўства, але так-жа жыццёвыя патрэбы Беларусі і ўсяго не насельніцтва наагул“.

„Мы жыды, яшчэ толькі нядаўна былі адзіным арганізмам у нядаўным жыдоўскім „гэце“ і ня даў, што пытаньне аб адносінах Беларусі да акружаючых дзяржаваў мае ў нашых вачох ня чыста пастароньняе палітычнае значэньне, але закранае таксама самыя глыбокія струны нашай псыхікі. Але ў рэальным жыцці вельмі часта прыкладзіцца дачына, глаўным чынам, з рэальнымі палітычнымі і сацыяльнымі праблемамі і сіламі і самыме

глыбокія жыццёвыя страляныя мала ўплываюць на становішча палітычнае.

Не настраеныя жыдоўскага насельніцтва, але ясна абдуманыя рэальныя патрэбы нашай жыдоўскай будучыні будуць дыктаваць кірункі нашай жыдоўскай палітыкі ў бліжэйшым часе“.

Мы спадзяемся, што „рэальная“ палітыка беларускага жыдоўства падкажа яму тые шляхі, якія наведуюць Беларусь к свабодзе, культурнаму і эканамічнаму разьвіцьцю. Вечнае яро абліжыло жыдоў і беларусаў. Інтэрэсы роднага краю для іх адналькава дарагія. У Беларусі перш-на-перш зародзілася трэбавацьне жыдоўства нацыянальна-персанальнай аўтаноміі. Гэтае справядлівае трэбавацьне, мы верым, будзе да канца здаволены адраджаючымся беларускім народам. І ў гэты паважны і гістарычны для Беларусі момэнт, мы спадзяемся, што жыдоўства будзе нашым гарачым прыхільнікам і паможам у нашым нацыянальным адраджэньні і будучым будаваньні незалежнай Беларусі. Гэта, вось, і дыктуецца рэальнай палітыкай.

Палітычныя весткі.

На якіх варунаках коаліцыя згаджаецца ўтварыць мір з бальшавікамі.

„Наер. Вінар Журнал“ наведвае: з пэўных крыніц мы даведваемся, што Антанта згаджаецца ўтварыць мір з бальшавікамі вось на якіх варунаках:

- 1) Зусім спыніць бальшавіцкую сыстэму ад работніцкіх дэлегатаў.
- 2) Утварыць у Расіі коаліцыю урад з удзелам буржуазных партыяў.
- 3) Выдаць бальшавіцкіх гавароў і караць іх за праступкі ў тычыньні з бальшавіцкім ладом.

Разумеюцца, што бальшавіцкі урад дабрахвотна на гэта ня згодзіцца.

Ці будзе Амэрыка ратыфікаваць мір?

З Вашынгтона наведваюць, што конгрэс гэтым днём адчыне сесію, на якой абдуцьна дыскусію аб мірным трактату. Цяпер прэзыдэнт Вільсон з сенатарам Гічакам рэдакуюць ноту да конгрэсу. Усе пераконаны, што змаганьне каля мірнага трактату ня доўга

працягнецца, і што конгрэс цяпер яўна выказа свой апошні погляд аб ратыфікацыі міру.

Опозиция проці Вільсона.

З Нью-Йорку наведваюць: „Сэн“ піша, што рэспубліканскія сенатары ў парламэнцкай камісіі дзэле заграўнічых спраў вымагаюць ад Вільсона не падпісаць наогул мірнага трактату ні з Нямеччынай, ні з Аўстрыяй, ні з Баўгарыяй, калі Вільсон не даставіць дакумэнтаў, якія ен мае аб парыхіжскіх адносінах.

Дзяльба нямецкага флоту.

Вышэйшая коаліцыйная рада разглядае далей пытаньне аб дзяльбе матэрыялу, якія асталіся ад зьнішчаных нямецкіх паралодаў і падводных лодак. Польшча так-сама вымагае часьць гэтых матэрыялаў.

Конгрэс саветаў.

З Вены наведваюць, што першы раз ад часу панаваньня Леніна ў конгрэсе саветаў прымуць учасьце ня толькі бальшавікі, але таксама прадстаўнікі іншых сацыялістычных партыяў, а гэта на падставе дэкрэту цэнтральнага выканаўчага расійскага камітэту, на варунаках, што прызнаюць абарону рэспублікі проці белай арміі. Газэты пішуць, што гэта пастанова зьявілася пасля прамовы Ёйд Джорджа, што Англія дадуць ня будзе магчы утрымліваць добрых адносін з расійскім урадам, пакуль урад не перастае тэрорызаваць масы расійскага народу. Газэты кажуць, што і савецкі урад спадзяецца цяпер, што саванікі зьявіюць гаспадарскі адносіны з Расіяй.

У Польшчы.

Пераміры на польска-бальшавіцкім фронце.

Пасля колькадзённых перагавораў уладзілі на адной часьці фронту пераміры на 10 дзён, каб даць магчы масьць вырнуцца дамоу закладнікам. У тым месцы баявога фронту адціснута войско на 10 км. назад і прыпылены ваенныя чынасьці.

Украінцы і Усходняя Галічына.

У справе Усходняй Галічыны „Вперед“ піша: Чакае нас ня толькі

прапа над будовай дзяржаўнага жыцця Усходняй Галічыны, але чакаюць нас таксама іншыя заданьні, а вось якія: каб усімі сіламі памагаць пры будове Украінскай рэспублікі і даць аб утрыманьні і ўзмацненьні духовай лучнасьці паміж украінскім народам Украінскай рэспублікі і Усходняй Галічыны.

На Украіне.

Рэарганізацыя Украінскай арміі.

Украінскае Прэс-Бюро наведвае, што ў цяперашні час вядзецца рэарганізацыя украінскай арміі. Начальнік галоўнага штабу палк. Юнакаў старэцца, каб выйці з таго заплутаньня, у якое папала армія. Па прыказу галоўнага атамана прыступлена да арганізацыі новай січовай брыгады. Комэндантам украінскай арміі прызначаны Тютюннік.

Усходніе граніцы Польшчы.

Беларуская Дэлегацыя на Міравую Конфэрэнцыю ў Парыжы даведлася, што Камісія Конфэрэнцыі, якая зрабіла вядомую пастанову аб Усходняй Галічыне, разам з тым вызначыла і усходнюю граніцу Польскай дзяржавы.

Паводле гэтай паставы Камісіі, да Польшчы маюць адыйсьці чатыры беларускія паветы: Аугустоўскі, Сакольскі, Беластоцкі і Бельскі.

Камісія тлумачыла беларускім дэлегатам, што гэта зроблена затым, што ў пачатку вайны стары расійскі урад абцяжэўваў паліком праваньні граніцу з Польшчай на гэтай лініі.

Белавеская Пушча і Бярэсьце астаюцца на усходзе ад гэтай граніцы, — значыць за Беларусь.

Палк. Езавітаў ранены.

Беларускі Урад адрымаў рапарт ад Галавы Беларускай Вайскова-Дыпламатычнай Місіі ў Латвіі, члена Рады Рэспублікі палк. Езавітава, што ў часе абстрэлу Рыгі арміяй Бэрмонта ен быў ранены на вуліцы кускам бомбы ў твар.

Рана была, напчасьце, легкая, і пасля перавязкі палк. Езавітаў далей выпускаў свае службовыя абавязкі.

Проф. Е. Карскі.

Вінцэнты Дунін-Марцінкевіч,
стары менскі беларускі пісьменьнік.

(Гл. № 40).

3. Wieszcznice i obłakany Poezye W. Dunin-Marcinkiewicza. Mińsk 1855 (8° мал. 134). Беларускага тэксту усяго толькі 52 старонкі. Усіх вечарніцаў дзьве; кожная разьдзяляецца на песьні. У першай вечарніцы тры песьні, у другой — дзьве.

Першая вечарніца пачынаецца характарыстыкай вядомага нам з Гапона скрынчака Аванія.

Аванія наш вяселы
Ужо вельмі стары стаў,
І хоць бы бедны і голы,
Кожны яго шанавалі.
У карчму ўжо не хадаў
Скрыпку унуку дараваў,
Лапці плеу, Бога хваліў,
І казачкі распраўляў.

Такіх цікавых вычароў, якія зьбіраліся ў яго, нігдзе нельга было спаткаць.

І вось цяпер даваўся,
Што ў вячэрнюю пару
Многа к яму сабралася...

Калі ўсе паселі і прапалі „Ох, мой Божа, веру Табе!“ ен, заместа казак, пачаў гутарку аб праудзівым: Мо'а і прауда, дзеткі, што ў Слуцку Кажуць, усе не на людзку;

А у Оршы — яшчэ горшы!
Толькі тым, мауляў, людзі злыя грэшуць,
Што та Мінск напш, брэдзіць

Няма як Мінск наш, дзетачкі міленькі!
Прыгожы, відны, кругом веселянкі!
Ні адной мізэрнай ня сустрэнеш хаты
Вот, мауляў, сьнег белы, каменны палаты.
Пасярэдзіне уенца круглай стружкай,
Сьвіслач — рака зялёнай устужкай;
Вот няурокам — горад хоць куды.

А характарызаваў ен затым і жыхароу менскіх і іх зьвічкі:

Мед з малаком ракою плылі,
Людзі з сабою, як браты, жылі.

Зьместам другое песьні служыць анекдот аб дурным мужыку Зьмітру, каторы, выпіўшы, не аглядаўся, як зьбеу з селядцом прылепленую да яго ў кішані папярную паярбалеуку, адтрыманую за прадавую нялупку.

У трэцяй песьні маецца апавяданьне, (якое і

*) „У Мінску ўсе на-сьвінчу“ — народная прыказка. Е. К.

цяпер можні часта пачуць, як раскававаюць з паміцц аб тым, як нартэуны, змовіўшыся, абдурылі мужыка, прадаваўшага пэўна, узнуніўшы яго, што гэта зацяц.

На другой вечарніцы малалдзеж зноў сабралася да знаёмага нам Аванія, і зноў, пасля малітвы, ен раскавае ім старадаўнюю сцэну аб сьвяткаваньні „Стауроўскіх Дзядоў“. Увесь абрадак гэтых радзіцельскіх памятак абрысаваны зусім праудзіва, гэтак, як яны спраўляліся з даўнага часу і да гэтага пары. (гл. „Б'ёлорусскі“ III, 1, стр. 321—324). Тут-жа, каб абясніць незразумелую для народу назву „Стауроўскі“ (ад грэцкага staurós — крыж), далучана апавяданьне, якое ўжываў яшчэ Баршчэўскі (Szlacheie Zawahnia, кн. II, 6—7) аб паганскім князі Бою і аб яго дзівных сабакках Стаурні і Гаурні, пасля сьмерці каторых князь загадаў памянаць так, як людзей. Некаторыя абразы і тут прадстаўлены надта жыва і даволі малюўніча. Вось, напр., як абрысавана падчырка Кацярына:

Расла як тычынка, цывяла як каліна;
Бывала, вочкам як на цябе гліяне,
Нехана сэрца твайго дастане.
Серабрысты голас, як у салавейкі,
А гаспадарыня, бытцам муравейка,
Ціха, як авецца, прыгожа, як краска...

Другая песьня другой вечарніцы — апавяданьне аб тым, як Кацярына выходзіла замуж за князя Грамабою, у ватароу за яе добры характар, як гэта бывае у казках.

„Obłakany“ — твор на польскай мові.

4. Ciekawys? Przeczytaj! Mińsk 1856 (16° 113). З беларускіх твораў тутакса надрукавана „Кірафа. Powiastka ludowa“. У гэтай апавесці на канве сьвяткаваньня ў вёсцы Купальля, якое прадстаўлена згодна з народнымі звычаямі і навет дзе-ня-дае уведзены народныя песьні (аб „Б'ёлорусскі“ III, 1, стр. 177—195), закрутаны пытаньні, дачыныя адносін між панічатамі і сялянскімі дзялчатамі з аднаго боку, а з другога — аб адносінах сялян да паноу. Так, тут Агатак любіць паніча, а ен яе. Але пасвайму пансаванаму характару, ен прапавуе Агаты:

Ідзі за Сауку — станеш маладзіца!

Тагды злыя брэхні — пушта нябыліца!

Мы як цяпер любім друг друга, — любіці

Будзем век ад сэрца — шчасна з сабой жыці.

Гэткая пропозицыя надта угнявіла дзялчынну:

Паніч толькі зводзіць, хочаць забавляцца,

А ня ласка-ж будзе са мною абвянчацца?

Але паніч з свайго погляду заяўляе, што не магчыма,

Што-б пляхціц з мужыцкай дачкой ажаніўся!

Я-ж меж сваімі тагды ня ужыўся!

Пальцамі-бы мяне ўсе вытыкалі,

Як ад злой сабакі чурацца-бы сталі.

Дзялчынна дае яму ня менш моцны адказ:

А мяне-ж ня будуць свае выракацца,

Бацькі праклінаці — саседы чурацца,

Што з панічом стану ў сораме жыці?

Вам ня грэх мужычку на чэсьці сабіці,

Бо мужык ня годны. — Ня Боская справа!

Усяк зьдзекавацца над ім мае право!

Ідэалізуючы тым сялян, аўтор хоча выклікаць у памешчыкаў любоў, заставіць іх больш на-чалавечу аднасіцца да сваіх падданных. Гэта пачуцьце было ў яго праудзівае. З гэтай радасцю ахвяроўвае ен свой твор маршалку Бабруйскага павету, Лапце, дзэле таго, што, пераажджаючы праз яго маентак, бачу пекныя будынкі сялян, што сьведчыло аб іх дабрабыце! За добрыя адносіны паноу треба адпачываць гэтым-жа:

Хваліць толькі Бога, шчыра прапавалі,

Любіць добрых паноу — як-бы родных браці —

Вось вашае дзело...

З апавесці выцякае і агульнае павучэньне:

Упавуіце сьві волас бацькі, маткі,

Жывеце ў чэсьці, — а Бог міласэрны

Дасьць вам шчасну долю — і дабытак верны!

5. Dudarz białoruski, czyli, wszystkie do potrosze. Mińsk, 1857 (16° 117). Большая частка вершаў на польскай мове, толькі на стр. 77—114 — апавесць вершам пабеларуску: „Шчароўскіе дажынікі“, 115—117 стр. заныты вершам „Верш Наума Прыгаворкі“.

Першая пьеса зьмяшчае ў сабе прольог і два абразы. Тут адмалеваны патрыярхальна-простыя адносіны, істнаваўшыя паміж добрым панам-памешчыкам і яго падданнымі — сялянамі. Прычынай да гэтага паслужылі дажынікі. У першым абразе прадстаўлен выбар часнай, пекнай, працавітай дзялчынны, песьні і падаць вянок гаспадару. Тут не абышлося без змаганьня паміж дзвюма дзялчатамі, прычым, дзялчынні хітра прыдуманага варажбе, (пры дапамозе вычарнага неўня, схаванага пад рэпата, — матну, вядомы і другім літэратарам) адтрымала перавагу сапраўды вертыка сідата Гадорка:

Кроу з малаком яе шчоткі,

Малавняў блішчаць вочкі,

С падцішка, бач, як зіркне,

Сэрца молатам забіеца,

Грудзь полымем абальеца;

Не спазнаеш сам сябе!

З адпаведнымі песьнямі і абрадкамі вянок аддаецца гаспадару (аб „Б'ёлорусскі“, III, 1 стр. 198—205); пасля гэтага бы зроблены пачастунак жнеям і таянці (другі абраз). Народныя песьні уведзены ў тэкст па большай часьці без перамены. Абраз прадстаўлен за надта ідэлічна, бясспорна з перауважэньнем. Вось, напр. апісаньне пачастунку, зробленае ў духу Гомера:

Аж вось паявіўся на шырокі стол,

Паліком пачыно, прабавіў энны вол;

Да бакі-ж яго тлустасьціць абліты,

Да рагі-ж яго золатам абвіты!

К пьму назнасілі бараноу дзесятка,

Хлеба-ж, сырау, блівцоу, тучныя парасятак,

Міленькі, бяз ліку, — ен, ды і прамяся!

Верш Наума „Прыгаворкі“ напіса вы з прычыны

15Рк 265

Намечанная
бібліятэка
Беларусі

#15H/167970(026)

Уваскрасэнне Беларусі.

II

Беларусь ужо тагды, у век татар-ічынны, мела упарадкаваную дзяржаву, багатую літаратуру і мела рухавыя гандлёвыя зносіны з Заходняй Еўропай, асабліва з нямецкай Ганзей. Наадварот, літвіны да часу злучэння з беларусамі ня мелі сталага дзяржаўнага парадку, не займаліся гандлем і рамесламі, навет ніколі ня ведалі пісьма. На гэтым грунце беларуская мова зрабілася афіцыйнаю моваю урадаў, і граматны таго часу паказваў, што беларуская афіцыйная дзяржаўная мова была у жытці.

У 1417 годзе праз сваю жаніцьбу з польскаю каралеваю Ядвігаю царстваўці тагды літоўскі вялікі князь Ягайла (Якуб) стаў каралём польскім; аднак, праз гэтую, асабовую вуню Літоўска-Беларускае царства ня страціло свае палітычнае незалежнасці. У 1569 годзе акт вуніі паміж Польскаю і Літоўска-Беларускаю дзяржаваю быў паноўлен на федэрацыйных асновах, пры гэтым, як базіс перагавораў, былі паложаны такія палітычныя нормы: „Вышэйшая законодаўчая ўлада знаходзіцца ў руках агульнага для дзвюх дзяржаў Сойму, катораму належыць і выбары агульнага караля і вялікага князя. Аднак за Літоўска-Беларускаю дзяржаваю застаюцца абароненыя суверэныя правы на ўласны суд, грошы, войско і фінансы. Апроч таго, літвіны і беларусы утрымалі право абсуджаць і прымаць вядомыя і толькі для іх дзяржавы маючыя сілу законы, праз сваіх дэпутатаў.

Але гэтак спакойнае палажэнне трывало ня доўга. Вінаваты быў у гэтым каталіцкі касцёл, каторы ў Беларусі убачыў шырокае поле толькі для свае абавязнай працы. Беларускі народ прызнаваў сябе грама-каталіцкага вызнання (веры) і трымаўся упарта вызнання сваіх бацькоў. Аднак, каталіцкае духавенства ня ўймалося. Баўціны умелі да сваіх мэтаў нахіліць польскі двор і, лоўка карыстаючы асабістымі непаразуменнямі паміж праваслаўнымі епіскапамі, удалося польскаму клеру паклікаць да жыцця аднаго каталіц-

кай і грама-праваслаўнай царкваў, ці так званую царкоўную вуню. Гэтым быў даны сыгнал для рэлігійнай барацьбы. Адначасна і ў звязку з барацьбою на рэлігійным грунце пачалася палітычная барацьба паміж польскім імперыялізмам і глыбокаўкараніўшымся жаданнем вольнасці у беларускага народу. Польскі ўрад спытна выкарыстаў рэлігійныя спрэчкі для палітычных мэтаў, прычым, ен у добра абаснованым пракананні, што нібы-то каталіцкая рэлігія трэбае палітычнай тупагалоўага беларускага народу, усімі высілкамі падтрымліваў каталіцкую прапаганду і за пераход у вуню абяцаў прызліганьне матэрыяльныя выгады. Скуткам гэтай спрытнай палітыкі было тое, што большай частцы беларускіх магнатаў, асабістай пусташа каторых дастаенства польскага шляхціца ўсмяхалася, перайшлі ў вуню, а некаторыя беларускія магнаты адкрыта сталі каталікамі. Праз гэта польскі ўплыў у краі павялічваўся ўсе болей, так што скоро польская мова і звычкі увайшлі ў сямью безарускага шляхціца. Аднак, мяшчанства ў мястох і асабліва сяляне на весках цвёрда трымаліся веры і праканання сваіх бацькоў і не пазволілі сабе навізаць каталіцкага вызнання і польскіх звычак навет дарогаю гвалту. Але калі сваю польскага панавання ўсе больш загостривалася і стала вялікаю небяспекаю для нацыянальнай незалежнасці, тагды праваслаўная частка народу звярнулася за помаччу да праваслаўных велікарусаў. Гэты крык безнадзей быў вельмі ў пору Катарыне Вялікай, каторая ў гэты час валадала расійскім царствам.

Яна зараз-жа рэлігійны ўціск зрабіла повадам, каб аслабіць Польшчу і прыдаць сабе новыя цвятуцьныя землі. Пасля трох, адзін за другім ідучых трактатаў, Беларусь была прылучана да Велікаросіі. У 1772—1773 гадох дасталіся Расіі Полацк, Вітэбск і частка Менскай губерні, у 1793 годзе рэшта Менскай губерні, далей Вільня, Горадзен, Навагрудак і Барысав. Паддуг міру у Тыльзіце дасталася Расіі правінцыя Беласток. Такім парадкам уся Беларусь вайшла ў склад Расіі. Аднак, ад гэтага злучэння з Велікаросіяй ня было нія-

кай карысці для Беларусі. Наадварот, ад гэтага дня былі знішчаны рэшткі нацыянальнай незалежнасці. Абсалютызм Раманавых ня мог царнець у якой нібудзь частцы Расіі навет самую нязначную аўтаномію. Крок за крокам унутраная незалежнасць Беларусі была абмежавана і абрэзана. Замест быўшай паленізацыі пачалася русіфікацыя народу. Ужо ў час ураду Катарыны Вялікай страціў Сойм свой аўтарытэт, а ў 1804 годзе быў адменены паважаны Літоўскі Статут, каторы ў працягу вякоў, як блішча часты прадукт беларускага дзяржаўнага мастацтва, суд і управу рэгуляваў. Расійскія законы, спрэчныя прававому разуменню беларусаў, былі сілаю заправаджаны. Суд і ўрады былі засаджаны рускімі чыноўнікамі, галоўным чынам, людзьмі з сярэдзіны Расіі, каторыя жаднага паняцця ня мелі аб мове краі, аб уласцівасцях нацыі, і аб правам нацуючыхся народу. Урад гнаўся, не зварачваўся ў бок, за прычыпам, — думіць усякую іскру нацыянальнага жыцця. У 1839 годзе было забаронена ўжыванне беларускай мовы ў школах і царквах, а скоро затым выйшаў прыказ 1865 году, каторы меў у сабе забарону усякага друку і папярэня беларускага слова. Беларускія школы былі сілкам зачынены, родная літаратура забаронена, а абаронцы нацыянальнай думкі былі бязлітасна пасаджаны ў вастрогі, альбо выгнаны з краі. Навет самая цень демократычнага самаупраўлення, інстытут „земства“, каторы з 1864 году быў заправаджаны для велікаросійскіх губерняў не знайшоў у Беларусіх губернях месца.

Школьная справа.

Рэзолюцыя сходу настаўнікаў беларускіх пачатковых школ м. Менску ад 7-га снежня 1919 г.

З часу выхаду з Менску большавікоў, настаўнікі Менскіх пачатковых школ засталіся бяз жаднай апекі. І вот 5 месяцаў яны працуюць не атрымліваючы пэнсіі. Тэй падатцы ў 500 рублёў якая была зроблена Сэкцыяй Асветы Магістрату, хваціла толькі на выплату часці даугоў. І зноў аб настаўніках

забыліся, забыліся аб тым, што настаўнікі трываюць у сваіх руках Сьвятое Сьвятыя народу — яго дзіцей. Як жыць настаўнікі трудна даць адпаведзь на гэта пытаньне. Уся адзежа ўжо праддзена. Крэдыт зачынены. Даўно ўжо ня ўжываюцца тлустасці, ды і бульбы ўжо няма магчымасці ўжываць. Некаторыя настаўнікі не вытрымваюць свайго крыжа і накладываюць на сябе рукі, альбо, кінуўшы педагогічную працу шукаюць сабе чорнага заробтку.

Матэрыяльнае становішча саміх школ ня лепшае. няма дроў напачаць, клясы і вучні павінны сядзець у вопратках альбо саусім кідаць вучэнне, каб не захварэць ад прастуды.

Сход настаўнікаў беларускіх пачатковых школ м. Менску на якім былі прадстаўнікі велікаросійскіх і жыдоўскіх настаўнікаў, знайшоў, што пры такіх варунках нельга працаваць, вынес пратэст і ў знак пратэсту наставіў аб'явіць аднадзённую забастоўку ў аўторак 16 снежня г.г.

Спажымае, што і нашы браты, польскія настаўнікі, нас падтрымваюць. Старшыня Сходу М. Пашковіч. Шісар М. Міцкевіч.

Ад рэдакцыі.

З прычыны обыску у Рэдакцыі і арэшту усіх рукапісаў і іншых газетных матэрыялаў, чарговы нумар „Беларусі“ ня мог выйсці ў свой час.

Выпускаючы сённяшні нумар, Рэдакцыя мусіць зазначыць, што яна ня пэўна ў тым, ці будзе выходзіць наша газета далей.

Тлумачэнне да артыкулу „Плебейскія размовы“.

Нашу газету вінавацілі ў тым, што яна абразіла Польскі Сойм. Абраза гэту знайшлі ў гэтых словах у артыкуле „Плебейскія размовы“:

„Мета андэкай імперыялісцкай соймавай большасці, — каб прадстаўнікі гэтыя выказаліся бяздоўна за прылучэнне вышэйказаных земляў да Польшчы.“

Гэта крыху ня тое што завецца плебействам, але гэткай самай камедыя, гульня ненадасцінай „крэсвай“ і „жудэвейскі“ андэкай у демократыям.

Рэдакцыя сьведчыць, што тут абразы Сойму няма і што яна паважае Сойм, як кожную народную дзяржаўную установу.

Рэдакцыя.

пріезду у Менск А. Коньскага, Ул. Сыракомлі і Ст. Манюшкі. Асабліва цепла вітае ен Сыракомлю:

А трэці дудар меж намі узрос, ен наш братка, Яму Менская зямелька роднёўская матка.

Як запяе ен родныя песні, забудзеш гору і смутак і станеш выселым, а зацягне сумна — за сэрца хапае. У канцы вершу зьвіняць навет крыху славянафільскія ноткі:

Злосна вам, сыны заморскі, завідна панята:

Што славянская зямелька у розум багата;

Вы-б хацелі ўсе розумы, і свае і нашы,

Мауляу, саранча на ніве, паесці у кшы,

Недажданьне-ж мудрагелі! — і нашае ніва —

Вялікімі дударамі удаловіш пшчасліва

6. Дуіну-Марцінкевічу належыць пераклад на беларускую мову „Пана Тадэуша“ А. Міцкевіча (першая частка, Вільня, 1859). Дзеце таго, што гонае выданне ў свой час не пашло ў прадажу, а было спалена, дык выдавецтва „Загляне сонца“ у „Беларускіх песнярох“ II т., перавыдаю яго: Pan Tadeusz, polskiemu napisau Adam Mickiewicz. Na bielaruskiju butarku pierawiauiu Wincuk Marcinkiewicz (Спб. 1908) Як кажа Кіркор (Живая Россія, III, 327) „перекладчик перамог усе труднасці. Пераклад ня толькі праўдзны, але, мова ўсюды гармонічная, зразумелая, асабліва мяккая „Вось пачатак гэтае поэмны:

Літва! Родна зямелька: Ты, мауляу, здароўе,

Той цябе амануе,*) каму безгалоўе, —

Хто жну калісь на ніцы тваёй, як у раі,

І вось крывавы ровіць сызлэкі у чужым краі!

Цяпер то, як ты красна, я чую, я бачу,

І апішу, бо горка ўсцяж на табе плачу.

Тут будзе недарэчы разбіраць вядомую поэму Міцкевіча. Можна толькі быць гутарка аб характары перакладу. Нам здаецца, што вывад Кіркора пераувалічаны. Мы можам лічыць толькі той твор добрым па мове, які бліжэй усяго падходзе да народнага пьесау. У перакладзе В. Д.-Марцінкевіча няма гэтай прастаты і жываці, якая характарызуе народную мову. Калі наагул сьцьліваць верш не надаецца да беларускага слова з рознамясцовым вольным націскам, дык і 13-ці складовы верш, ужыты ў гэтым перакладзе, робіць мову доўгай і утамляючай.

7. У В. Дуіну-Марцінкевіча маецца яшчэ адзін твор, даволі вялікі які не пабачыў друку пры жыцці аўтара, хаця на гэта заслуужыў па зместу. Гэта: „Zaloty“ Fars-wodewil w 1-ym akcie. W mieszanym polsko-bielaoruskiem narzeczu napisany przez Nauma Pryhoworkę (Wincentego Dunin-Marcinkiewicza). Luczynka. Grudnia 8 dnia 1870 roku. *) Арыгінальны рукапіс у

*) Амануе? пашануе? „Амануе“ — магчыма азначаць „амацаць“.

*) „Залеты“ перапрацаваны на оперэтку К. Міком. іхал напісала да не музыку. Зьмее і ацэнка гэтае пьесы ў „Нашай Ніве“ за 1915 г. № 5. „Залеты“ напісаны ў друку толькі ў 1918 г. у „Зборніку сьпеўных твораў“ (Менск). Тут і польскія рэплікі перакладзены на беларускую мову. Пераклад зроблены дынер.

архіве А. Ельскага, добрая копія ў Б. Эпімаха-Шыпілі. Беларуская тэксту тут каля палавіны. Набеларуску гавораць тут сяляне: Пятрук батрак, селянін Гапон, яго жонка, Куліна, і дачка Марыся. Яны гавораць прозай, але часта ўжываюць і верш, алапца, калі трэба сьпываць песню. Мова, наагул, доўгая, хоць трапляюцца дзіўныя словы, якіе цяпер ня ўжываюцца: „суздром“ „мэрэм“

Адносіны паміж дзевымі асобамі — беларусамі, аснованы на каханні Пятрука і Марысі, перапіскай чаго служба жаданьне Марысіных бацькоў, якіе хочучы ае выдаць замуж за багатага, хоць старога, Апанаса. Але умовы складоўца на карысць Пятрука (дзякуючы крадзежы каця у Гапона і Куліны, якіе, пільныя, вярталіся з мястэчка, як у вядомым вершы-анэкдотце, каця знаходзіцца з помаччу Пятрука) і ен дасягае свае мэты.

Есьць даволі камічныя сцэны і харошыя песні ў народным духу. У мове, як шмат дзе і ў другіх выпадках, шмат прыказаак. Як прыклад прозаічнай рэплікі, прывядзем адрывкі з апавяданьня аб вучэньні салдат у Вільні:

„Праўда яны, паўбіраўшы, як дзедавы казакі, у спанцэрах, але нашто ім папрышывалі хвосцікі з чырвонымі беражкамі, мэрэм у пчыглікаў? Цераз плечы перавешаны ў іх белы стрычкі, а на галовах такія шапкі, як макагры. Але-ж то мне было вельмі даўна, што на перадае ў тых шапках вось галавешкі стырчалі. На лбе якась у іх птушка із масевдзя, да з двума галоўкамі, няведама якая; чы сьч, чы сава, чы загуменная варона... Ото-ж яны так сталі ў кучы, рушніцы паставішы ў калелкі, мауляу, чумакі. Аж адным разам выяжджае з завулку якісь старшы; як крыкнуў: гэй! — так яны ўсе скокнулі, хвацілі за рушніцы і сталі роўна, хоць ты нітку працягну... Так вось старшы і разгяваўся, падбег да грамады і крыкнуў: з дарогі, жарбаты! а грамада на ўгарду забарматала: галды-балды, галды-балды, — мэрэм індзікі, калі дзеці іх падрабляюць. Тут старшы як выхавіць сваю шаблю..., трымаючы ў адной руцэ дзеце пострашу, а другую прылажыўшы ка лбу, — мэрэм паказаць ім, што ў галаве ні крыху розуму ня маюць, стаў іх лаяць, аж адзін із кучы выскочыўшы, вось чорт із балота і тож прылажыўшы руку ка лбу: „уціхамірцеся, вапа міласць“, кажа... От ен скрыжыўшы зубамі са злосьці, адшоўшы крыху і крыкнуў, а яны — драгі і г. д.

Прыклад вершу (№ 4):

Верх дном паставілі сьвет гэты,

Ня так было ў даўны леты!

Як пачалі хітрыць-мудрыці,

То здурэлі сталі ўсе крціці!

Даўней усяк Бога баяўся,

Добра чужога, бач, чураўся.

Цяпер стараюцца панята,

Калі-б пакрыўдзіць сваго брата...

8. Апрача разгледжаных вялікіх твораў, надрукаваных праз самога аўтара, або ім самым прагатаваных да друку, яму прыпісваюць яшчэ некалькі дробных, частка якіх пашла ў друку, а частка захавалася ў рукапісах. Сюды прылічаюцца: а) Павішаваньне войта Наума у дзень імянін панны В. С. С. (зб. „Bielauskije Piesniary“, III, стр. 30). Тут выказваюцца розныя пажаданьні, між іншым:

Вясела будзь, як сват на вясельлі,

Рублёвікі ты мей на капы,

Сало каушом, а локцем каубасы;

Пацехай будзь у старасці бацьком,

А маткай роднай сваім мужычком...

б) З імем гэтага-ж Наума захавалася ў рукапісу 1860 г. верш, пісаны рукой поэты, але без яго подпісу. Верш гэты рысуе не ідэальны абразок, абсыпаных ласкаю памешчыкаў, сяліна, а цяжкае становішча падданага, зусім абяднеўшага праз павышэнне і прыведзенага да роспачы. Перад самым скасаваньнем прыгоду, гэты верш, разумеюцца, ня мог друкавацца. Мне вядомы толькі яго пазьнейшыя выданьні, напр. М. Доунар-Запольскага ў „Вітэб. Губ. Вѣд.“ 1896 г. і асобна (зб. яго-ж, „Изслѣдов. и статьи“, I, 202—203) Вось з яго адрывкі:

Вясна, голад перапала,

Ані солі, ані круп,

І скаціне корму мала,

І самому ані у зуб.

На паладяхдохнуць дзеці

Жонка тры дні здурэ пьець,

І даўно парожна у клеці,

Хоць была добрая клець,

Хоць халодна, хоць галодна,

Хоць-бы голад — ніпачом:

Вот каб толькі нам свабодна,

На свабодзе аджывем.

Будзем роўныя з панамі,

І так сама, як паны,

Шіць гарэлку збанамі

І гуляць так, як яны...

Перастануць нашым братам,

Як скацінай таргаваль,

Напускацца ліхім матам,

І шкуру з нас да карку драць.

Будзе мужык не скаціна,

На раз скажа пан з паноу:

— Пяне Хведар, паче Міна,

Як-жа васпан, ці здароў?

Нельга не зауважыць таго, што зьмест гэтага вершу не гарманізуе агульнаму тону поэзіі В. Дуіну-Марцінкевіча, ды і верш тут як-бы другі. Ад таго імяні Наума яшчэ замала, каб прыпісаць гэты твор нашаму аўтору.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Рэгістрацыя жыхароў места у 2-х тыднёвы тэрмін у паліцэйскіх вучастках, як мы даведаліся, мае сваёй мэтай выявіць у апошні лік безработных элементаў.

Польскае Гандлева-Прамысловае Т-во ў Менску ў хуткім часе адчыняе свае чынасы. Статут т-ва паддадзены на запяваўдзяненне. Т-во мае нарыхтаваць з'явізі з заграічымі і польскімі фірмамі і злучыць усіх мясцовых гандляроў—палікоў.

Дэлегацыя жыдоўскай абшчыны была апошнімі днямі ў начальніка штабу капітана Вічэўскага, катораму апавадала падрабязна сумных здарэнняў за апошні дні. Капітан Вічэўскі заявіў, што яму вядомы выпадкі грабежстваў і нападаў, што на этапным пункце знаходзяцца некаторыя недэцыплінованыя часьці, каторыя цяпер будуць вывезены з горада. Дэле павялічэння аховы горада выклікаю новы атрад жандармэры. На вечарах у горад будуць выслацца патрулі. Салдатам будзе забаронена выходзіць у горад без дазволу. Капітан Вічэўскі прасіў дэлегацыю супакойць насельніцтва Менску, абяцаўшы, што хутка будуць прыняты самыя строгія меры дзеля спынення грабязоў і гвалтаў.

Менская кансерваторыя арганізавала рад канцэртаў класічнай музыкі. Канцэртны адбываецца пры тлумачэнні прафасароў.

На почце за апошні час адтрымалі пашылкі і грашовых пераводаў з Польшчы, Амерыкі і Нямеччыны для мясцовых жыхароў.

У Менскай пачтовай канторы прыем пашылкі і грашовых пераводаў пакуль яшчэ не адбываецца.

Пасылкі з-заграіцы, галоўным чынам антэкарскія тавары, пачалі прыбываць у Менск. Пасылкі прыбываюць вельмі акуратна.

У Менскім адрэсным стала плата за сшытку—1 руб.

Харчовыя справы, з прычын спынення пасажырскага руху, так наладзіліся апошнімі днямі, што цэны на ўсе прадукты, апрача хлеба, змяніліся пачалі падаць.

Воінскія пасты на акраінных трактах наладжываюцца гэтымі днямі, дэле эмаганьня з-за дзейства і грабежствам, правэркі дакумэнтаў правядзючых і г. д.

Іпотэчны аддзел пры акружным судзе дэле папярэдзяння крэпасных актаў уладжываецца каля 20-га сьнежня.

Цэнтрабелсаюзам прадаюцца насаленьня на Бабруйскай вул. дровы па даступнай цэне.

Мае прыбыць новая партыя. Польская краевая каса размяняе усім на пашпарту 100 мар. на асобу на 3 дні.

Часовая мастовая рада ў Менску, падлуг апошніх офіцыяльных вестак, мае быць адчынена 15—20 сьнежня.

Чарговы зьезд павятовых старост адчыніўся 8-га сьнежня.

Глаўныя пашылкі—харчовыя справы, даклады з месца аб выбарах у мінушую выбарную кампанію у магістрату округу.

Тэлеграф апаваічае, што з 10-га гэтага сьнежня у цэнтральным тэлеграфі на Францішканскай (Губэрнатарскай)

Кинематограф

„ИЛЛЮЗИОН“

ул. Адама Мицкевича.

КИНЕМАТОГРАФ

„ЭДЕН“

ул. Ад. Мицкевича 83.

КИНЕМАТОГРАФ

„ЛЮКС“

Доминиканская ул.

КИНЕМАТОГРАФ

„МОДЕРН“

Францисканская ул.

бул. д. № 34 пачынаецца прыём прыватных тэлеграм.

На біржы ў з'явізі з прыстануюкай руху чыгуны, цяпер супакой. Зьдэлак вельмі мала. На польскія маркі, думкі і керэнькі няма ніякага спросу. У большым спросе і высокай цэне нямецкія маркі і аўстрыйскія кроны. За 1000 нямецкіх мар.—1450—1500 польскіх. За 100 крс.—55—60 польскіх мар. Усе даражэць золата і серабро. 100 польскіх марак—75—80 рублёў.

Рух цяжкіоў у поўным абхваце адноўіцца ад 15-га сьнежня.

Хлеб, з прычын таго, што спыніўся падвоз мукі, падаражэў да 3 1/2 руб. за фунт.

На рынку ў панядзелак, 8-га сьнежня, цэны былі вольныя:

Малако—5 р. кварта, сало—20 р. ф., каубаса—16 р. ф., мяса—7 1/2 р. ф., дровы бяроз.—250 р. воз, масло—25 р. фунт, сьмятана—14 р. кварта.

Рэдактар-выдавец

Яв. ЛУЦЭВІЧ.

Вновь открыт мною на углу Доминикан. и Рейтановской ул. (помещение бывш. аптеки Кандана) магазин.

МЕБЕЛЬ

и разные домашние вещи покупаю и продаю, а также принимаю упаковку и перевозку мебели.

С почтением Сонкин.

Патрэбен пісар, які знае беларускую мову і добра умее пісаць на машыне. Заявы падаваць: Культ. Прасьветны аддзел Белар. Вайсков. Камісіі, отэль Гарні, пакой 41.

Кафе-Ресторан БЕРЕЛОВИЧА

при гостинице СУТИНА
завтраки обеды и ужины
ежедневно блины.
свежая провизия
Чай Разные закуски. Кофе

По вечерам м. лопн. блинда.

Цены ум. ренны.

Тайный выстрел в полночь

уголовная драма в 5-ти частях.

сверх программы веселая комедия

МАКС ЛИНДЕР

НОВИНКА СЕЗОНА!

ВЕЧЕР СМЕХА!

Нашумевший фарс настоящего сезона

МОЯ ЖЕНА ЗВЕЗДА кинематографа.

Полный юмор фарс в 4-х актах. В главной роли знаменит. крас. оси освальдо. ПОСЛЕДНЯЯ СЕНСАЦИЯ!

торжественное открытие университета в гор. Вильне. В присутствии г. лачальника госузарства І. Пильсудскаго и г. начальн. округа В. Рачкевича.

СВЕРХ ПРОГРАММЫ

БАМБУКОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ. Большая веселая комедия.

НОВАЯ ПЕРЕМЕНА.

С 8 декабря демонстрир. роскошная картина из эпохи борьбы Рима с Карфагеном

Осада Карфагена

историческая драма в 7 больш. частях.

В картине участвуют дикие зверь и 100.000 невольников.

КОНЦЕРТЫ-КАБАРЕ.

Ресторан „ЕВРОПА“

16 сего ноября.

НАЧНУТСЯ ЕЖЕДНЕВНО КОНЦЕРТЫ-КАБАРЕ. известных артистов Варшавских и Вильенских театров под управлением Е. Н. Чугаева.

НАЧАЛО 8 1/2 ЧАСОВ ВЕЧЕРА.

Съ почтением І-ое Т-во.

КОНЦЕРТЫ-КАБАРЕ.

КОНЦЕРТЫ-КАБАРЕ.

Ресторан „ПАРИЖ“

Роскошный Концертный Зал и уютные кабинеты.

ОБЕДЫ 9 МАРК. УЖИН 10 МАРК.

Кухня под наблюдением шефа-кулинара.

Вечером с 8 часов грандиозные

Концерты-Кабаре.

При участии артисток Варшавских театров: Ванды Серпиницкой, И. Залевской, І. Домбровской, Ор. Горловой.

Гастроли: Знаменитой оперной певицы ДРАГИ НЕДАРОВОЙ и любимца гор. Варшавы автора куплетиста ОДРОБИНСКОГО концернисте А. А. АЗРОВ.

Симфонический оркестр Малинова.

А Н О Н С: Приглашены нов. артистическія силы из Варшавы.

Дирекція.

Вниманию ДАМ

Получен из ВАРШАВЫ большой транспорт

костюров, фетровых Ш Л Я П

Цены фабричные.

А Д М О С из Варшавы ул. Мицкевича 92 где гост. Париж.

Внимание всем мануфактурным, суконным магазинам

Варшавский мануфактурный и суконный склад

„Текстиль“ Ю. Диновича и К.

ОПТОВЫЙ и РОЗНИЧНЫЙ

открыл свое отделение в МИНСКЕ по Соборной площади № 25/1 на втором этаже, рядом с духовным училищем.

Главный склад: ВАРШАВА—Гусля ул. 3. Телефон 216—43. ВНИМАНИЕ ОТДЕЛЕНИЯ: БЕЛОСТОК, Вильно, Минск.

Тэхнічнае бюро і склад тэхнічных прыладаў.

Ю. А. Янубоўскага.

Менск, Серпухоўская, 19.

Будоўніцкія работы. Рэмонт кватэр, механічныя і электротэхнічныя ўстаноўкі. Паравыя і газавыя машыны. Локамабілі. Рэмонт машын. Спецыялісты—падлуг патрэбы.

Бюро адчынена ад 9 да 4 гадзін.

Гонты яловыя і асіновыя вагонамі.

Цэнтральныя бані і ванны Сахармана.

Бывш. Плавскаго Ул. Волоская (б. Крещенская) 25.

Открыты ежедневно с 9 ч. утра до 10 ч. веч. Цены следующие: Баня 1-го разряда 5 руб., 2-го разряда 3 руб. ВАННЫ: на одну особу 8 руб., на двѣ 15 руб. с душем на одну особу 10 руб. Номер бані съ ванной изъ 3-хъ комнат 20 руб. изъ 2-хъ комнатъ 15 руб.

Менск. Друкарня Івалідаў.

ВЕЛІКАПОЛЬСКАЯ РЭСТАУРАЦЫЯ

— БАР ВЕЛІКАПОЛЬСКІ —

ЗАКУСКІ ХАЛОДНЫЕ І ГАРАЧЫЕ. СЫНЕДАНЫІ, АБЕДЫ І ВЯЧЭРЫ.

Кухня здаровая і смачная.

Бар адчынены ад 9 гадзіны да 11-ай вечара.

Отэль Гарні.

Вул. Мицкевича, рог Феліцыянскай № 36.

Беларускі рэстаран „СТЭЛЛА“

буш. „Т-во АФІЦЭРАУ“

(Мицкевічава вул. 83, проці нямецкай кірхі).

З Н О У А Д Ч Ы Н Е Н

цэны: Сынеданьне—5 руб. Абеды з 2-х страваў—8 руб. Вячэры з 2-х страваў—10 руб. і ПОРЦЫЯМІ.

АДПУСКАЕЦЦА РОЗНАЯ ГАРЭЛКА.

У часу абед-граець канцэртны квартэт ад 1 да 4 гадзіны і ў вечарах ад 7 1/2 да 11 гадзіны.